

Vademecum

- **vlastníka kultúrnej pamiatky**
- **vlastníka nehnuteľnosti v pamiatkovom území a ochrannom pásme**
- **vlastníka a správcu hnutel'ností v sakrálnom objekte**

Prvá strana obálky: Podolíneec, zvonica a r.k. kostol Nanebovzatia Panny Márie
Štvrtá strana obálky: Ochtiná, ev.a.v. kostol, nástenná maľba

Čo je pamiatkový fond Slovenskej republiky ?

Pamiatkový fond je súbor hnutelných vecí a nehnuteľných vecí vyhlásených podľa zákona za národné kultúrne pamiatky (ďalej len „kultúrna pamiatka“), pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny. Za pamiatkový fond sa považujú aj veci, o ktorých sa začalo konanie na vyhlásenie za kultúrne pamiatky, pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny.

Pamiatková hodnota je súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umeleckoremeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany.

Kultúrna pamiatka je hnutelná vec alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za kultúrnú pamiatku.

Pamiatkové územie je sídelný územný celok alebo krajinný územný celok sústredených pamiatkových hodnôt alebo archeologických nálezov a archeologických nálezísk, ktorý je z dôvodu ich ochrany vyhlásený za pamiatkovú rezerváciu alebo pamiatkovú zónu.

Ochranné pásmo je územie vymedzené na ochranu a usmerný rozvoj prostredia alebo okolia nehnuteľnej kultúrnej pamiatky, pamiatkovej rezervácie alebo pamiatkovej zóny.

Archeologický nález je hnutelná vec, ktorá je dokladom o živote človeka a o jeho činnosti od najstarších dôb až do roku 1918, spravidla sa našla alebo sa nachádza v zemi, na jej povrchu alebo pod vodou. Archeologickým nálezom je tiež takto uložená alebo nájdená akákoľvek súčasť vojenského výstroja, munície alebo vojenského materiálu pochádzajúca pred rokom 1946. Archeologický nález je vlastníctvom Slovenskej republiky. Správcom archeologického nálezu je od jeho nájdenia Pamiatkový úrad SR, Archeologický ústav SAV Nitra alebo múzeum zriadené ústredným orgánom štátnej správy, ak ide o nález nájdený počas nimi vykonávaného výskumu. V ostatných prípadoch je správcom nálezu Pamiatkový úrad SR. Archeologický výskum môže vykonávať len oprávnená osoba na základe oprávnenia vydaného Ministerstvom kultúry SR. Pokiaľ sa archeologický nález nájde mimo výskumu a nálezca ho do dvoch dní ohlásí príslušnému krajskému pamiatkovému úradu, má nálezca nárok

Podolíneec, Piaristický kláštor, socha anjeličky z hlavného oltára

na vyplatenie nálezného až do výšky 100 % hodnoty archeologického nález, určenej znaleckým posudkom. Je však zakázané používať detekčné zariadenia ako aj vyzdvihovať archeologické nálezy zistené pomocou detektorov kovov, takéto konanie môže byť posudzované ako trestný čin.

Archeologické nálezisko je nehnuteľná vec na topograficky vymedzenom území s odkrytými alebo neodkrytými archeologickými nálezmi v pôvodných nálezových súvislostiach.

Nález je vec pamiatkovej hodnoty, ktorá sa nájde výskumom, pri stavebnej alebo inej činnosti, a to v zemi, pod vodou alebo v hmote historickej stavby.

Kultúrnu pamiatku alebo pamiatkové územie môže Ministerstvo kultúry SR z vlastného podnetu, na podnet Pamiatkového úradu alebo inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby navrhnúť na zápis do Zoznamu svetového dedičstva za podmienok ustanovených v medzinárodnej zmluve. V súčasnosti je v Zozname svetového dedičstva päť slovenských lokalít reprezentujúcich kultúrne dedičstvo: Banská Štiavnica a technické pamiatky okolia, Levoča, Spišský hrad a pamiatky okolia, Vlkolínec, historické jadro mesta Bardejov a Drevené chrámy slovenskej časti karpatského oblúka.

Kultúrne pamiatky a pamiatkové územia sú evidované v **Ústrednom zozname pamiatkového fondu**, ktorý poskytuje základné údaje na jeho ochranu na území celej Slovenskej republiky.

Prečo chránime pamiatkový fond – čo je predmetom ochrany ?

Aj keď si to zväčša neuvedomujeme, kultúrne dedičstvo, pamiatkový fond alebo kultúrne pamiatky sprevádzajú každého z nás a predstavujú pre väčšinu z nás veľmi dôležitú súčasť života. Kultúrne dedičstvo je potrebné chrániť a zveľaďovať, pretože je dokladom historických koreňov každého národa a každej komunity. Pokiaľ sa zničí väzba na tieto korene, stratí národ či komunita dôkazy svojej historickej kontinuity v čase i v priestore. Preto je ochrana kultúrneho dedičstva deklarovaná ako verejný záujem a je zakotvená aj v Ústave Slovenskej republiky (čl. 44, ods. 2.: „Každý je povinný chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo“).

Zachované zhmotnené dedičstvo po minulých generáciách nám dáva do rúk pomyselnú štafetu od našich predkov, ktorú budeme odovzdávať ďalej našim potomkom. To, čo nebude zničené a bude schopné sprostredkovať autentické, neskreslené informácie o živote, duchovnej, kultúrnej a hospodárskej vyspelosti v minulosti našej spoločnosti, závisí od každého z nás. Aj keď sme z právneho hľadiska často výhradnými vlastníkmi tej-ktorej časti kultúrneho dedičstva, z časového hľadiska ju

spravujeme iba na prechodný čas. Preto máme nielen právnu zodpovednosť, ale aj morálnu povinnosť starať sa o kultúrne pamiatky.

Pamiatkový fond je **výberovou skupinou pamiatkových území, hnutelných a nehnuteľných vecí** ako významných dokladov historického vývoja spoločnosti, jej spôsobu života a prostredia od najstarších dôb po súčasnosť. Je prejavom tvorivej práce človeka v rôznych odboroch ľudskej činnosti a pre jeho urbanistické, architektonické, historické, umelecké, vedecké a iné hodnoty je potrebné chrániť ho ako **pamiatkové rezervácie, pamiatkové zóny, kultúrne pamiatky a archeologické nálezky a náleziská**. Táto výberová skupina je súčasťou kultúrneho dedičstva, ktoré je súborom všetkých historických a kultúrnych hodnôt vytvorených predchádzajúcimi generáciami bez ohľadu na dobu a miesto ich vzniku. Pamiatkové rezervácie, pamiatkové zóny, hnutelné a nehnuteľné kultúrne pamiatky sú zapísané a evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenskej republiky, pričom päť lokalít s mimoriadne významnými pamiatkovými hodnotami je zapísaných aj v Zozname svetového a kultúrneho dedičstva UNESCO.

Krajné Čierno, Chrám svätého Bazila Veľkého

V našom okolí je mnoho cenných stavieb – hradov, kaštieľov, kostolov, kaplniek, ale i meštianskych domov a palácov alebo ľudových usadlostí. Medzi pamiatky patria aj priemyselné areály a výrobné objekty, sklady, mosty, vodné nádrže, ale aj ruiny, náhrobné kamene a pomníky, často zabudnuté a prerastené kríkmi. Patria sem aj rôzne iné artefakty a pozostatky činnosti človeka, zistené pri terénnych prácach a pri archeologických výskumoch, taktiež prístenné kaplnky či kríže so skupinou stromov, fontány, parky alebo zemné valy, zaniknuté hradiská, pohrebiská atď. Informáciu o tom, ktoré z nich sú súčasťou pamiatkového fondu, je možné získať na Pamiatkovom úrade SR, ktorý vedie ich zoznam.

Základným znakom **nehnutelnej kultúrnej pamiatky** je jej hmotná podstata ako architektonického, stavebného, technického alebo výtvarného diela. Nehnutelná kultúrna pamiatka je daná svojou hmotovou skladbou a jedinečným riešením usporiadania jednotlivých hmôt a priestorov. Má konkrétne konštrukčné, technické a prípadne aj výtvarné riešenie, ktoré je súčasťou jej hodnôt. K hmotnej podstate pamiatky patria nielen pôvodné murivá, klenby, krov, stropy, podlahy, schodiská, kamenné a iné architektonické, umeleckoremeselné a výtvarné historické detaily, ale aj

omietky, maľby a nátery, výplne okien a dverí, zábradlia a ostatné remeselné doplnky – zámky, kľučky, pánty a pod. Súčasťou pamiatkových hodnôt môže byť aj technické vybavenie objektu – vykurovací systém, odvodnenie, výťahy a pod, v prípade industriálnych pamiatok aj ich technológia – strojové a technické zariadenia.

Na ochranu pamiatkových hodnôt nehnuteľnej kultúrnej pamiatky slúži jej bezprostredné okolie, ktoré tvorí priestor v okruhu desiatich metrov od obvodového pláštia stavby, alebo od hranice pozemku, ak je aj on nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou. Súčasťou pamiatkového fondu sú aj **pamiatkové územia**. Ich základným znakom je zachovanosť priestorového a pôdorysného usporiadania t. j. ich **urbanisticko-architektonická štruktúra**. Ochrana územia s uceleným historickým sídelným usporiadaním a s veľkou koncentráciou nehnuteľných kultúrnych pamiatok je za-

Spišské Podhradie, Katedrála sv. Martina a Spišský hrad

bezpečovaná formou vyhlásenia pamiatkovej rezervácie, územia s historickým sídelným usporiadaním formou vyhlásenia pamiatkovej zóny. Nástrojom na zabezpečenie účinnej ochrany prostredia a okolia kultúrnej pamiatky alebo pamiatkového územia je ochranné pásmo, pričom ochranné pásmo samo osebe nemusí vykazovať priame pamiatkové hodnoty.

Základným znakom **hnu-
teľnej kultúrnej pamiatky** je

jej hmotná podstata výtvarného, umeleckoremeselného alebo technického diela. Estetické hodnoty hnuťelnej pamiatky sú rovnako významné, ako jej funkčné využitie. Pri výtvarných dielach dominuje ideová a estetická stránka diela, umeleckoremeselná produkcia zasa spĺňa väčšinou aj úžitkovú funkciu, pri technických dielach nie je estetické hľadisko podstatné, významnou hodnotou je najmä konštrukčná alebo technologická jedinečnosť a zachovaná funkčnosť. Pamiatkový fond hnuťelných pamiatok obsahuje v prevažnej väčšine cirkevné predmety, tvoriace mobiliár sakrálnych objektov. Sú to napr. obrazy, sochy a reliéfy, predstavujúce náboženské námety, a to buď vo forme samostatných predmetov alebo ako súčasť oltárov, kazateľníc, organov, lavíc, teda zariadenia objektu. Za osobitne hodnotné možno označiť najmä vzácne zachované súbory, ktoré tvoria slohovo a výrazovo jednotný mobiliár. Do tohto fondu patria aj drobné liturgické predmety, ktoré slúžia priamo pri náboženských obradoch – kalichy, cibóriá, monštrancie, svietniky, krížiky a pod.

Všetky druhy a typy kultúrnych pamiatok, ale aj pamiatkové územia, archeologické nálezy a náleziská vypovedajú o prostredí a dobe svojho vzniku.

Ako chránime pamiatkový fond – ktoré zákony upravujú jeho ochranu?

Základným právnym predpisom usmerňujúcim činnosť vlastníkov, orgánov a organizácií štátnej správy a samosprávy, ako aj všetkých fyzických a právnických osôb pri nakladaní s pamiatkovým fondom je **Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu** z 19. decembra 2001 v znení neskorších predpisov (zákon č. 479/2005, zákon č. 208/2009, zákon č. 262/2011, zákon č. 180/2013, zákon č. 38/2014 a zákon č. 104/2014).

Ochrana pamiatkového fondu sa okrem tohto základného zákona riadi najmä nižšie uvedenými právnymi predpismi Slovenskej republiky:

1. Vyhláška Ministerstva kultúry SR č. 253/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov v znení vyhlášky 231/2014 Z. z.
2. Konceptia ochrany pamiatkového fondu (materiál prerokovaný a schválený vládou SR).
3. Ústavný zákon Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky č. 21/1991 Zb. Listina základných ľudských práv a slobôd.
4. Ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky, najmä preambula čl. 11, 20 ods. 1, 3 a 4, čl. 44 ods. 2 a 3, čl. 46 ods. 2 a 3, čl. 51, 67, 123, 127, 152 ods. 4.
5. Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok).
6. Zákon NR SR 206/2009 Z. z. z 28. apríla 2009 o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.
7. Vyhláška Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 523/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o základných odborných činnostiach v múzeu alebo v galérii a o evidencii predmetov kultúrnej hodnoty.
8. Zákon č. 183/2000 Z. z. o knižniciach, o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a o zmene a doplnení zákona č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej, v znení neskorších predpisov.
9. Zákon 207/2009 Z. z. (o podmienkach vývozu a dovozu predmetu kultúrnej hod-

- noty a o doplnení zákona č. 652/2004 Z. z. o orgánoch štátnej správy v colníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).
10. Zákon NR SR č. 395/2002 o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 515/2003 Z. z., v znení neskorších predpisov.
 11. Vyhláška MV SR č. 242/2007, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MV SR č. 628/2002 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení vyhlášky č. 251/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov.
 12. Zákon č. 200/1994 Z. z. o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov v znení neskorších predpisov.
 13. Zákon č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch v znení neskorších predpisov.
 14. Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov.
 15. Zákon č. 479/2005 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
 16. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, najmä § 127 ods. 1 a 3, § 128, § 135, § 417 a nasl. § 420 až § 423, § 438.
 17. Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.
 18. Zákon č. 40/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, najmä § 247, § 249, § 257, § 258.
 19. Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 159/1991 Zb. o dojednaní Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva.
 20. č. 91/2001 Deklarácia Národnej rady SR o ochrane kultúrneho dedičstva.
 21. Zákon 100/2002 Z. z. o ochrane a rozvoji územia Banskej Štiavnice a okolia.
 22. Zákon 176/2002 Z. z. o ochrane a rozvoji územia Bardejov.
 23. Európsky dohovor o kultúrnom dedičstve č. 290/1990 Z. z.
 24. Európsky dohovor o ochrane archeologického dedičstva č. 344/2001 Z. z.
 25. Nariadenie vlády SR č. 188/2011 Z. z. o pamiatkových rezerváciách Vlkolínec, Špania Dolina a Osturňa.
 26. Nariadenie rady (ES) č. 116/2009 o vývoze tovaru kultúrneho charakteru.
 27. Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 1081/2012 k nariadeniu Rady (ES)

č. 116/2009 o vývoze tovaru kultúrneho charakteru.

28. Zákon č. 434/2010 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení zákona č. 79/2013 Z. z., v znení zákona č. 284/2014 Z. z.
29. Výnos MK SR č. 503/2010 Z. z. o podrobnostiach a účele poskytnutia dotácie, vzore a náležitostiach žiadosti v znení neskorších predpisov – konsolidované znenie k 1. 10. 2013.
30. Zákon č. 416/2002 Z. z. o navrátení nezákonne vyvezených kultúrnych predmetov v znení neskorších predpisov.

Úplné znenia predpisov je možné vyhľadať aj na webovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR – časti JASPI – Jednotný automatizovaný systém právnych informácií <http://jaspi.justice.gov.sk/>.

Z uvedených právnych predpisov vyplýva pre každého povinnosť z Ústavy SR chrániť a zveľaďovať kultúrne dedičstvo. Právne predpisy na ochranu a využívanie kultúrnych pamiatok zároveň určujú pre vlastníkov, správcov a užívateľov aj spôsob starostlivosti o kultúrne pamiatky, povinnosť na vlastný náklad sa starať o kultúrne pamiatky, o ich zachovanie, údržbu, chrániť ich pred poškodením, ohrozením či znehodnotením a povinnosť počínať si tak, aby nedošlo k nepriaznivým zmenám stavu kultúrnych pamiatok alebo ich prostredia a k ohrozeniu ich zachovania.

Ochrana pamiatkového fondu je verejným záujmom, preto štát na jej zabezpečenie okrem vyššie uvedených legislatívnych nástrojov uplatňuje aj nástroje inštitucionálne. To znamená, že na uskutočňovanie a ochranu tohto verejného záujmu má zriadené **špecializované orgány štátnej správy** – Pamiatkový úrad SR Bratislava (ďalej iba „PÚ SR“) s celoslovenskou pôsobnosťou a krajské pamiatkové úrady (ďalej iba „KPÚ“) v jednotlivých krajských mestách, s pracoviskami v niektorých ďalších lokalitách s nadpriemernou sústredenosťou kultúrnych pamiatok alebo pamiatkových území. Ústredným orgánom štátnej správy v oblasti ochrany pamiatkového fondu je Ministerstvo kultúry SR a jeho špecializovaná zložka na vykonávanie štátneho pamiatkového dohľadu – Pamiatková inšpekcia.

Spišský Hrušov, r.k. kostol sv. Kataríny, zvonček pri sakristii

Ako sa tvorí pamiatkový fond?

Nehnutelnú alebo hnutelnú vec s pamiatkovými hodnotami vyhlasuje za kultúrnu pamiatku PÚ SR na základe podkladu KPÚ alebo z vlastného podnetu, a to rozhodnutím v správnom konaní. Účastníkom správneho konania je vlastník predmetnej veci a pri nehnuteľnom objekte aj obec, na území ktorej sa tento objekt nachádza. Pri nehnuteľnej kultúrnej pamiatke môže PÚ SR vyhlásiť rozhodnutím aj jej ochranné pásmo. Pamiatkovú zónu vyhlasuje na základe návrhu PÚ SR rozhodnutím Ministerstvo kultúry SR. Pamiatkovú rezerváciu vyhlasuje na návrh Ministerstva kultúry SR nariadením vláda Slovenskej republiky.

Dôležité je upozorniť na skutočnosť, že vec je chránená podľa zákona už od začatia správneho konania, nie až nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia.

Pri vzniku nových skutočností znamenajúcich zánik pamiatkových hodnôt, alebo vo verejnom záujme, môže príslušný orgán, ktorý vyhlásil tú-ktorú časť pamiatkového fondu, svoje rozhodnutie zmeniť, alebo aj zrušiť.

Proces vyhlasovania veci za súčasť pamiatkového fondu začína podnetom, ktorý môže podať každá fyzická a právnická osoba, pokračuje jeho odborným posúdením v príslušných komisiách a inštitúciách, spracovaním odborného podkladu a je zavŕšený vydaním rozhodnutia kompetentného úradu. Pri zmene a zrušení vyhlásenia je postup primerane rovnaký. Spôsob tvorby pamiatkového fondu je presne uvedený v § 15 až § 21 pamiatkového zákona.

Beckov, hrad

Ako postupovať pri obnove nehnuteľnej kultúrnej pamiatky?

Základné kroky vlastníka kultúrnej pamiatky pri plánovanej obnove

Pred začatím obnovy je vlastník kultúrnej pamiatky (resp. ním poverený zástupca) povinný krajskému pamiatkovému úradu (KPÚ) predložiť **žiadosť o rozhodnutie k zámeru obnovy**. Požiadavka predložiť zámer vopred je formulovaná s úmyslom vylúčiť prípravu takej obnovy, ktorá je nezlučiteľná s ochranou pamiatkových hodnôt. Plánované využitie musí zohľadňovať existujúcu kapacitu pamiatky a rešpektovať jej hodnoty.

Vlastník spracováva žiadosť v zmysle § 32 pamiatkového zákona.

Súčasti žiadosti podľa § 32 ods. 3

Zámer obnovy, ktorý obsahuje:

- identifikačné údaje o kultúrnej pamiatke,
- majetkovoprávne údaje o kultúrnej pamiatke,
- plánované budúce využitie kultúrnej pamiatky (s ohľadom na jej kapacitu a hodnoty!)
- špecifikáciu predpokladaných zmien kultúrnej pamiatky.

Kroky KPÚ

1. KPÚ v rozhodnutí o zámere určí podmienky vykonania obnovy, kde uvedie:

(KPÚ vedie správne konania a vydáva rozhodnutia v zmysle zákona č. 71/1967 o správnom konaní)

- prípustnosť predpokladaných prác z hľadiska záujmov chránených zákonom
- podmienky, za ktorých možno tieto práce pripravovať a vykonávať tak, aby sa kultúrna pamiatka neohrozila, nepoškodila alebo nezničila
- či je možné pripravovať túto obnovu iba na základe osobitných výskumov a inej prípravnej a projektovej dokumentácie
- uloží povinnosť vopred oznámiť KPÚ za-

Kroky vlastníka

1. **a)** Ak vlastník súhlasí s rozhodnutím, môže dať vypracovať prípravnú a projektovú dokumentáciu.

1. **b)** Ak vlastník nesúhlasí, postupuje podľa poučenia v rozhodnutí.

1. **c)** Zohľadní pri svojom zámere podmienky určené KPÚ a môže dať vypracovať prípravnú a projektovú dokumentáciu.

2. Zadá spracovanie výskumov a prípravnej a projektovej dokumentácie oprávneným osobám (podľa § 32 ods. 8).

3. Spracovaný výskum a/alebo každú prípravnú a projektovú dokumentáciu

čiatok a predpokladaný koniec obnovy.

2. KPÚ vydá osobitné záväzné stanovisko o každej prípravnej, projektovej a výskumnej dokumentácii.

(Projektovú dokumentáciu a každú jej zmenu v priebehu spracovania je vlastník povinný prerokovať s KPÚ.)

3. Vo všetkých druhoch ďalšieho konania (stavebné, územné, kolaudačné, o zmene stavby, o odstránení nehnuteľnosti atď.) rozhoduje stavebný úrad na základe záväzného stanoviska KPÚ.

4. V priebehu obnovy vykonáva KPÚ štátny pamiatkový dohľad. Zistené nedostatky oznámi stavebnému úradu. Ak ich následkom môže dôjsť k ohrozeniu, poškodeniu alebo zničeniu hodnôt pamiatky alebo pamiatkového územia, alebo ak ide o rozpor s vydaným rozhodnutím alebo záväzným stanoviskom, KPÚ rozhodnutím práce na obnove zastaví (§102 zák. č. 50/1976 Zb., § 32 ods. 13 pamiatkového zákona).

5. Ak dôjde v priebehu prác k nepredvídanému nálezu, ten treba ohlásiť a práce, ktoré by mohli nález ohroziť, sa musia zastaviť až do vydania rozhodnutia KPÚ, ktorý rozhodne o postupe do troch pracovných dní od oznámenia nálezu.

predloží vlastníak na vydanie záväzného stanoviska KPÚ.

4. Na základe rozhodnutia stavebného úradu o projekte vlastníak môže začať realizovať obnovu.

5. Ak vlastníak nesúhlasí s rozhodnutím, postupuje podľa poučenia v rozhodnutí.

6. Proti rozhodnutiu o zastavení prác sa vlastníak môže odvolať, ale odvolanie nemá odkladný účinok, to znamená, že zastavenie prác sa musí vykonať.

7. Po skončení obnovy vlastníak odovzdá 1 vyhotovenie dokumentácie realizovanej obnovy do KPÚ.

Spišská Kapitula,
Katedrála sv. Martina, vitráž

Poznámka: Podmienky sa týkajú celej nehnuteľnosti vrátane dispozičného riešenia, povrchov stien, klenieb, stropov a podláh, umeleckoremeselných výrobkov a výtvarných prvkov, strešnej krytiny, krovovej konštrukcie atď. – podľa individuálnych pamiatkových hodnôt kultúrnej pamiatky. O tom, ktoré súčasti a prvky objektu prípadne nie sú predmetom pamiatkovej ochrany, rozhoduje KPÚ.

Ako postupovať pri úprave nehnuteľnosti v pamiatkovom území a ochrannom pásme?

Základné kroky vlastníka nehnuteľnosti, ktorá nie je kultúrnou pamiatkou, ale nachádza sa v pamiatkovom území alebo ochrannom pásme

Rozhodnutie KPÚ k úprave nehnuteľnosti je povinný vyžiadať si vlastník nehnuteľnosti, ktorá nie je kultúrnou pamiatkou, ale sa nachádza v pamiatkovej rezervácii, v pamiatkovej zóne alebo v ochrannom pásme pamiatkového územia alebo kultúrnej pamiatky, alebo v jej bezprostrednom okolí. K žiadosti o rozhodnutie o zámere úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území alebo v ochrannom pásme priloží vlastník zámer úpravy nehnuteľnosti. Žiadosť spracováva vlastník v zmysle § 32 pamiatkového zákona.

Súčasti žiadosti podľa § 32 ods. 6

Zámer úpravy nehnuteľnosti, ktorý obsahuje:

- údaje o nehnuteľnosti,
- majetkovoprávne údaje o nehnuteľnosti,
- plánované využitie nehnuteľnosti,
- špecifikáciu predpokladaných plošných a priestorových zmien.

KPÚ v rozhodnutí určí prípustnosť zámeru a podmienky vykonania úprav nehnuteľnosti v pamiatkovom území a v ochrannom pásme, najmä:

- zásady objemového členenia, výškového usporiadania, architektonického riešenia exteriéru nehnuteľnosti,
- či úpravy nehnuteľnosti možno vykonať iba na základe prípravnej a projektovej dokumentácie,
- uloží povinnosť vopred oznámiť KPÚ začiatok a predpokladaný koniec úpravy nehnuteľnosti.

Ďalšie **kroky vlastníka** sú zhodné s krokmi vlastníka pri obnove nehnuteľnej kultúrnej pamiatky (body č. 1 až 7).

Poznámka:

1. Podmienky vykonania úprav sa týkajú vonkajšieho výrazu nehnuteľnosti a jej pôsobenia v pamiatkovo chránenom prostredí s dôrazom na ochranu, prípadne na rehabilitáciu jeho hodnôt.
2. Úpravou nehnuteľnosti nie je odstránenie stavby v pamiatkovom území.

Ako postupovať pri zámere premiestniť kultúrnu pamiatku ?

Premiestnenie kultúrnej pamiatky upravuje § 24 zákona. **Hnuteľnú aj nehnuteľnú kultúrnu pamiatku** alebo jej súčasť možno premiestniť iba **na základe rozhodnutia KPÚ**.

Nitra, Biskupský úrad,
evanjeliár

Rozhodnutie KPÚ sa nevyžaduje **pri dočasnom premiestnení** hnuteľnej pamiatky, na ktoré nie je potrebná odborná demontáž (napr. dočasné prenesenie kalicha z farského kostola do filiálneho, dočasné umiestnenie voľne stojacej sochy na oltár a pod.). Vlastník si však musí vyžiadať rozhodnutie KPÚ v prípade dočasného premiestnenia hnuteľnej pamiatky, ktoré si vyžaduje odbornú demontáž (napr. premiestnenie oltára do ateliéru za účelom reštaurovania).

V prípade **trvalého premiestnenia** hnuteľnej pamiatky z verejne prístupného miesta a v prípade premiestnenia nehnuteľnej pamiatky vyžaduje zákon od KPÚ prerokovanie, resp. vyjadrenie obce.

Rozhodnutie o premiestnení si od KPÚ vyžiada vlastník, resp. jeho oprávnený zástupca.

V žiadosti o premiestnenie kultúrnej pamiatky (ďalej iba „pamiatka“) je potrebné uviesť:

- základné údaje o pamiatke;
- či ide o dočasné alebo trvalé premiestnenie, v prípade dočasného premiestnenia termín, dokedy má byť pamiatka premiestnená;
- či ide o premiestnenie celej pamiatky alebo iba jej súčasti, ak súčasti, tak ktorej;
- presný adresný údaj súčasného aj budúceho umiestnenia, pri nehnuteľnej pamiatke vrátane parcelných čísiel; v prípade, že sa pamiatka má premiestniť za účelom reštaurovania do ateliéru, presný adresný údaj ateliéru;
- údaje o osobe, ktorá bude za pamiatku v čase jej premiestnenia zodpovedať (reštaurátor, správca objektu, kde bude pamiatka uložená a pod.).

K žiadosti treba priložiť:

- doklady potvrdzujúce oprávnenie žiadateľa s pamiatkou nakladať (list vlastníctva, v prípade zastupujúceho žiadateľa splnomocnenie vlastníka; pokiaľ list vlastníctva nie je založený – stáva sa to napr. pri exteriérových sochárskych dielach – je potrebné priložiť overené čestné vyhlásenie žiadateľa, resp. štatutárneho zástupcu, o vlastníctve pamiatky a oprávnení s ňou nakladať); v prípade hnuteľných pamia-

tok, pokiaľ sa vyskytnú nejasnosti alebo pochybnosti o vlastníctve, KPÚ si vyžiada aj doklad o vlastníctve objektu, v ktorom je hnutelná pamiatka uložená;

- pri nehnuteľných pamiatkach kópiu katastrálnej mapy s vyznačením miesta súčasného umiestnenia pamiatky a v prípade premiestnenia v exteriéri aj s vyznačením miesta plánovaného umiestnenia.

Ak vlastník zistí, že z objektívnych dôvodov nie je možné dodržať termín dočasného premiestnenia, že je nutné zmeniť miesto umiestnenia, resp. pri ďalších podobných zmenách je povinný vyžiadať si nové rozhodnutie KPÚ.

Ako postupovať pri zámere reštaurovať kultúrnu pamiatku ?

Reštaurovanie kultúrnej pamiatky alebo jej častí je osobitným druhom obnovy. Reštaurovaním sa obnovujú spravidla pamiatky výtvarnej alebo umeleckoremeselnej povahy, predmetom reštaurovania však môžu byť napr. aj historické omietky, kamenné architektonické články a pod. O tom, či pôjde o reštaurátorskú obnovu, rozhoduje KPÚ.

Reštaurátorský výskum, reštaurátorskú dokumentáciu a reštaurovanie môže vykonávať

- a. Pamiatkový úrad prostredníctvom fyzických osôb, ktoré sú v pracovnoprávnom vzťahu s Pamiatkovým úradom a splňajú kvalifikačné predpoklady,
- b. člen Komory reštaurátorov alebo
- c. vysoká škola v rámci študijného programu reštaurátorská tvorba uskutočňovaného v študijnom odbore reštaurátorstvo.

Reštaurovanie môže vlastník pripravovať iba na základe **predchádzajúceho rozhodnutia KPÚ** o zámere reštaurovania.

Vlastník je povinný KPÚ predložiť **žiadosť o rozhodnutie k zámeru reštaurovať**.

Vlastník spracováva žiadosť v zmysle § 33 pamiatkového zákona.

Súčasti žiadosti podľa § 33 ods. 3

Zámer na reštaurovanie, ktorý obsahuje:

- údaje o kultúrnej pamiatke,
- údaje o vlastníkovi,
- vymedzenie reštaurátorského zásahu,
- odôvodnenie reštaurátorského zásahu.

Kroky KPÚ

1. KPÚ v rozhodnutí o zámere na reštaurovanie určí:

- druh reštaurátorskej dokumentácie,
- rozsah reštaurátorských výskumov,
- druh a rozsah reštaurátorských prác,
- podmienky vykonávania reštaurátorských prác.

2. Reštaurátorská dokumentácia je súčasťou reštaurovania a spracováva sa v dvoch stupňoch:

- správa z reštaurátorského výskumu a návrh na reštaurovanie;
- dokumentácia vykonaných reštaurátorských prác.

3. KPÚ vydáva rozhodnutie o každom stupni reštaurátorskej dokumentácie zvlášť. Po predložení návrhu **KPÚ vydá rozhodnutie o návrhu na reštaurovanie.**

4. V priebehu reštaurovania vykonáva KPÚ **štátny pamiatkový dohľad**. Jedno vyhotovenie návrhu na reštaurovanie si KPÚ ponecháva na vykonávanie pamiatkového dohľadu.

Ak sa zistia nové skutočnosti alebo nedostatky, ktorých následkom môže dôjsť k ohrozeniu, poškodeniu alebo zničeniu hodnôt pamiatky, KPÚ rozhodnutím dotknuté práce zastaví.

5. Ak dôjde v priebehu prác k nepredvídanému nálezu, práce sa musia zastaviť do vydania rozhodnutia KPÚ, ktoré rozhodne o postupe do troch dní od oznámenia nález.

Kroky vlastníka

1. a) Ak vlastník súhlasí s rozhodnutím, zadá vykonanie výskumov a spracovanie návrhu odborne spôsobilej osobe.

1. b) Ak vlastník nesúhlasí, postupuje podľa poučenia v rozhodnutí.

1. c) Zohľadní pri svojom zámere podmienky určené rozhodnutím a môže zadať vykonanie výskumov a spracovanie návrhu odborne spôsobilej osobe.

2. Spracovaný výskum a prípravnú reštaurátorskú dokumentáciu predloží vlastníku na vydanie rozhodnutia KPÚ.

3. a) Na základe súhlasného rozhodnutia KPÚ k návrhu na reštaurovanie vlastníku môže zadať reštaurovanie inštitúcii alebo odborne spôsobilej osobe spĺňajúcej podmienky podľa § 33 ods. 7 pamiatkového zákona.

3. b) Ak vlastník nesúhlasí so znením alebo s podmienkami určenými v rozhodnutí, postupuje podľa poučenia v rozhodnutí.

4. Proti rozhodnutiu o zastavení prác sa vlastníku môže odvolať, ale odvolanie nemá odkladný účinok, to znamená, že zastavenie prác sa musí vykonať.

5. V prípade nálezu reštaurátorské práce musí zastaviť zodpovedný reštaurátor a nález oznámiť KPÚ.

6. Po skončení reštaurovania je vlastníku povinný predložiť do 60 dní dokumentáciu vykonaných reštaurátorských prác KPÚ.

Ďalšie usmernenia vyplývajúce z platných právnych predpisov:

- Akýkoľvek stupeň projektovej dokumentácie na obnovu kultúrnej pamiatky môže podľa zákona o autorizovaných architektoch a stavebných inžinieroch vykonávať len architekt s oprávnením na vykonávanie odborných činností vo výstavbe v kategórii pozemných stavieb.
- Dokumentáciu k reštaurovaniu, t. j. Návrh na reštaurovanie a Dokumentáciu vykonaných reštaurátorských prác spracováva osoba vykonávajúca reštaurovanie v zmysle § 33 a spĺňajúca kvalifikačné predpoklady v zmysle § 33 a pamiatkového zákona.
- Ďalšie podrobnosti o vykonávaní reštaurátorských prác a reštaurátorskej dokumentácie ustanovuje vykonávacia vyhláška MK SR č. 253/2010 Z. z. v znení neskorších predpisov v znení vyhlášky 231/2014 Z. z. k pamiatkovému zákonu.

Martin, Pomník Svetozára Hurbana Vajanského

Šaštín, Bazilika Sedembolestnej Panny Márie

Povinnosti vlastníka pri predaji a kúpe kultúrnej pamiatky

Pri predaji kultúrnej pamiatky musí vlastník rešpektovať **predkupné právo štátu na kúpu kultúrnej pamiatky** (v zmysle § 23), to znamená, že ak zamýšľa predať kultúrnu pamiatku, alebo jej časť (napr. v prípade viacobjektových či viacpredmetových pamiatok jednu vec, resp. byt v bytovom dome a pod.) je povinný písomne ju ponúknuť na kúpu štátu, zastúpenému ministerstvom (čiže písomne Ministerstvu kultúry SR). Ak štát ponuku prijme, je ministerstvom určená štátna organizácia po-

vinná do 90 dní odo dňa prijatia ponuky uzavrieť s vlastníkom kultúrnej pamiatky kúpnu zmluvu, ak nie je dohodnuté inak. Ak štát ponuku neprijme do 30 dní odo dňa jej doručenia, to znamená, ak vlastník v tejto lehote nedostane odpoveď alebo dostane zamietavú odpoveď, predkupné právo zaniká a vlastník môže vec predať bez obmedzenia.

Predať kultúrnu pamiatku do zahraničia nie je možné.

Piešťany, liečebný dom Irma

Oznamovacia povinnosť

V zmysle § 28 ods. 2 c) je povinnosťou vlastníka oznámiť zmluvnej strane v prípade prevodu vlastníctva (predaj, darovanie a pod.), že vec, ktorá je predmetom prevodu, je kultúrnou pamiatkou a vzťahuje sa na ňu režim ochrany podľa zákona.

Vlastník kultúrnej pamiatky je povinný oznámiť KPÚ a obci najneskôr do 30 dní každú uskutočnenú zmenu vlastníctva kultúrnej pamiatky. Vlastník je tiež povinný bezodkladne oznámiť KPÚ a obci každé ohrozenie, poškodenie, odcudzenie alebo zničenie kultúrnej pamiatky, ako aj každú zamýšľanú zmenu využitia pamiatky, ak ide o nehnuteľnosť aj jej vypratanie.

Aj keď to pamiatkový zákon ako povinnosť priamo neukladá, je vhodné zmenu vlastníctva nahlásiť aj PÚ SR Bratislava, Odboru štátneho informačného systému, keďže tam sú kultúrne pamiatky v Ústrednom zozname pamiatkového fondu centrálné evidované.

Ak vzniká pochybnosť, či vec je pamiatkou, je potrebné si túto skutočnosť overiť na PÚ SR alebo KPÚ. Pokiaľ nie je vyznačená ťarcha alebo kód ochrany z tohto titulu v liste vlastníctva k nehnuteľnosti, neznamená to automaticky, že nehnuteľnosť nie je kultúrnou pamiatkou, alebo sa nenachádza v chránenom území alebo ochrannom pásme. Je preto vždy vhodné, keď si nadobúdateľ veci overí túto skutočnosť, aby sa predišlo nepotrebným komplikáciám a problémom.

Informácie o tom, či je nehnuteľná vec evidovaná ako kultúrna pamiatka, je možné získať na webovej stránke PÚ SR www.pamiatky.sk, alebo priamo na PÚ SR.

Kde je možné získať doplňujúce finančné prostriedky na obnovu kultúrnych pamiatok?

Okrem vlastných finančných prostriedkov môže vlastník kultúrnej pamiatky požiadať o príspevky:

A. Zo štátneho rozpočtu

Ministerstvo kultúry môže v príslušnom rozpočtovom roku poskytnúť dotáciu zo štátneho rozpočtu na podporu ochrany, obnovy a rozvoja kultúrneho dedičstva prostredníctvom Štátneho fondu Obnovme si svoj dom, ktorému vlastníci kultúrnych pamiatok a oprávnené osoby **predkladajú žiadosti na podporu projektov systematického prístupu k ochrane kultúrnych pamiatok, projektov prípravy a realizácie obnovy alebo reštaurovania kultúrnych pamiatok aj v lokalitách svetového kultúrneho dedičstva a projektov identifikácie, dokumentácie, prezentácie, interpretácie, publikovania a využitia pamiatkového fondu v súlade s ich pamiatkovými hodnotami.**

Krásnohorské Podhradie, Mauzóleum Andrášiovcov

Dotácie sa poskytujú v podprogramoch:

- **podprogram 1.1** Obnova kultúrnych pamiatok.
- **podprogram 1.2** Obnova kultúrnych pamiatok v lokalitách svetového kultúrneho dedičstva.
- **podprogram 1.3** Aktivity kultúrnej politiky a edičnej činnosti v oblasti ochrany pamiatkového fondu.
- **podprogram 1.4** Obnova a konzervácia torzálnej architektúry a historických parkov.
- **podprogram 1.5** Národný cintorín v Martine.

Ministerstvo kultúry SR Bratislava, Nám. SNP 33, 813 31 Bratislava, www.culture.gov.sk.

B. Štrukturálne fondy

Podľa Partnerskej dohody medzi Slovenskou republikou a Európskou komisiou o využívaní európskych štrukturálnych a investičných fondov v objeme 15,3 miliardy eur na najbližších 10 rokov môže Slovensko na obdobie 10 rokov (2014 až 2020) z piatich schválených fondov Európskej únie čerpať finančné prostriedky zo štyroch nasledujúcich:

Tomášikovo, vodný mlyn

- Európsky fond regionálneho rozvoja
- Kohézny fond
- Európsky sociálny fond
- Fond solidarity EÚ.

Z ich operačných programov, ktoré sa dotýkajú kultúrnych pamiatok, ich obnovy, reštaurovania, využívania, popularizácie, propagácie, či zmeny funkcie v súvislosti s revitalizáciou môžu podľa zadania jednotlivých výziev čerpať financie na schválené položky všetci oprávnení príjemcovia.

Riadiaci orgán na realizáciu operačného programu je ústredný orgán štátnej správy určený vládou SR, ktorý je zároveň garantom zodpovedným za riadenie a vykonávanie operačného programu v súlade so zásadou riadneho finančného riadenia. Pre jednotlivé operačné programy vychádzajúce z uvedených fondov a zaoberajúce sa kultúrnym dedičstvom sú to predovšetkým:

Ministerstvo kultúry – www.culture.gov.sk

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny – www.employment.gov.sk

Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja –
www.telecom.gov.sk/index/index.php

Ministerstvo životného prostredia SR – **www.minzp.sk**

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR – **www.mpsr.sk**

Ministerstvo hospodárstva SR – **www.economy.gov.sk**

Výzvy k jednotlivým operačným programom sa môžu viazať na rôzne oblasti dotýkajúce sa kultúrneho dedičstva, a to od obnovy kultúrnych pamiatok, ich spojenia s umeleckými a kreatívnymi aktivitami, cez rozvoj turistického ruchu až po podporu kultúrnych hodnôt ako potenciálu pre ekonomický rozvoj regiónov, či stabilizáciu zamestnanosti. Pre včasné prihlásenie je treba sledovať aktuálne výzvy na webových stránkach. Výber z jednotlivých operačných programov:

Poprad-Kvetnica, vila Ráth

Program kreatívna Európa – Ministerstvo kultúry

Program Kreatívna Európa sa začal realizovať v roku 2014 a vznikol zlúčením dvoch samostatných programov Kultúra a MEDIA. Ide o najväčší svetový podporný program s rozpočtom na roky 2014 až 2020 vo výške 1,46 miliardy eur. Cieľom programu Kreatívna Európa je zvýšiť hospodársky rast a pracovné miesta v sektore kultúry a kreatívnych priemyslov, podporiť umelecké aktivity, profesionálov, spoločnosti a organizácie v kultúre a v oblasti kultúrneho dedičstva.

Distribúciu informácií o programe Kreatívna Európa a administratívnu podporu pre predkladateľov projektov v Slovenskej republike zabezpečuje spoločná kancelária Creative Europe Slovensko, ktorá vznikla spojením kancelárie MEDIA Desk Slovensko a Kultúrneho kontaktného bodu a je súčasťou organizačnej štruktúry Slovenského filmového ústavu.

Integrálny regionálny operačný program

Na obdobie 2014 – 2020 s tým, že realizácia končí v roku 2023. Na základe **výzvy** môžu vlastníci žiadať o nenávratné finančné prostriedky. Program garantuje Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka a z priorit opatrení sa týka pamiatkového fondu najmä:

Prioritná os č. 3 – Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch (rozvoj špecifických prírodných a kultúrnych zdrojov),

Prioritná os č. 4 – Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie (revitalizácia miest, oživenie priemyselných lokalít).

Operačný program „Integrovaná infraštruktúra“

(dopravné prvky cestnej, železničnej a lodnej dopravy ako súčasti kultúrneho dedičstva)

Operačný program „Kvalita životného prostredia“

Programy garantuje Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja.

Iné medzinárodné fondy

Nórsky finančný mechanizmus

Švajčiarsky finančný mechanizmus

Bátorce, kamenný most

Riadiacim orgánom na realizáciu týchto operačných programov je Úrad Vlády SR, prostredníctvom Sekcie bilaterálnych finančných nástrojov info@vlada.gov.sk.

C. Nadácie a fondy,

ktoré v spolupráci s domácimi a zahraničnými prispievateľmi podporujú formou grantov rozvoj v oblasti kultúry, umenia a architektúry, životného prostredia, ale aj rozvoj

malého a stredného podnikania. Mnohé veľké firmy týmito aktivitami prostredníctvom zamestnaneckých projektov prispievajú k obnove kultúrneho dedičstva. Pri každej nadácii a fonde platia vlastné pravidlá a časové harmonogramy, ktoré je potrebné rešpektovať.

- **Nadácia SPP** venuje finančné prostriedky priamo, ale aj prostredníctvom dotačnej schémy Ministerstva kultúry SR na obnovu a reštaurovanie kultúrnych pamiatok.
- **T-Mobile Slovensko, a. s.** realizuje časť svojich filantropických aktivít prostredníctvom zamestnaneckého grantového programu *T-Mobile pomáha*.
- **Nadačný fond Tesco Stores SR, a. s.** sa sústreďuje na zlepšovanie kvality života ľudí v mestách s Tesco obchodmi v súlade s *Plánom zodpovedného susedstva*.
- **Nadácia VÚB** podporuje zachovanie kultúrneho dedičstva prostredníctvom zamestnaneckých grantov a partnerských projektov.

- **Nadácia Dexia banky Slovensko** má okrem iného za cieľ rozvoj, ochranu a zachovanie duchovných a kultúrnych hodnôt.
- **ČSOB finančná skupina** realizuje zamestnanecký grantový program, okrem iného zameraný na svojpomocnú obnovu drobných kultúrnych a prírodných pamiatok.
- **Nadácia Ekopolis – Zelené oázy** vo svojich výzvach okrem ekologicky zameraných projektov podporuje aj ochranu životného prostredia v časti záchrany kultúrnych pamiatok.

D. Možnosti dotácií z rozpočtu samosprávnych krajov

- Banskobystrický SK – VZN č. 25/2014, na základe ktorého je možné žiadať o dotáciu <http://www.bbsk.sk/>
- Bratislavský SK – VZN č. 6/2012 o dotáciách <http://www.bratislavskykraj.sk/dotacie.aspx>
- Košický SK – VZN č. 7/2014 o poskytovaní dotácií <http://web.vucke.sk/sk>
- Nitriansky SK – poskytovanie dotácií <http://www.unsk.sk:8080/showdoc.do?docid=13048>
- Prešovský SK – VZN č. 15/2008 o poskytovaní dotácií <http://www.po-kraj.sk/sk>
- Trenčiansky SK – VZN č. 13/2014 o poskytovaní dotácií z rozpočtu TSK www.tsk.sk › Financie › Príspevky a dotácie
- Trnavský SK – z rozpočtu býva vyčlenený fond na pamiatky a pamätihodnosti urad.vuc@trnava-vuc.sk
- Žilinský SK – VZN č. 4/2004 novelizované o poskytovaní dotácií <http://www.regionzilina.sk/showdoc.do?docid=9220>

Jasenová, ľudový a pamätný dom Martina Kukučina

Vadmecum vlastníka a správcu hnutelnosti v sakrálnom objekte

na ich ochranu pred odcudzením, poškodením, nelegálnou zmenou vlastníctva a nepovoleným vývozom

Účelom tejto samostatnej časti príručky je informovať o právach a povinnostiach vlastníkov a správcov hodnotných hnutelností (umelecké diela, umeleckoremeselné a kvalitné remeselné práce), nachádzajúcich sa vo väčšine sakrálnych objektov. Tieto **hodnotné hnutelnosti** rozdeľujeme v zásade na dva hlavné druhy – štátom

Štítik, ev.a.v. kostol, interiér kostola

(zákonom) chránené a štátom (zákonom) nechránené. Najcennejšie, a teda štátom chránené sú veci, vyhlásené za **národné kultúrne pamiatky** a zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu. Ostatné hodnotné hnutelnosti sú zahrnuté pod pojem **veci kultúrnej hodnoty**.

Táto príručka sa zaoberá predovšetkým prvou skupinou a oboznamuje vlastníkov a správcov takýchto hnutelností, aké práva a povinnosti majú zo zákona.

V niektorých častiach sa však dotýka aj skupiny hodnotných hnutelností, ktoré nie sú národnými kultúrnymi pamiatkami, ale ktoré chrániť a opatrovať je takisto v záujme nielen spoločenskom, ale aj v záujme samotného vlastníka a správcu.

Pre vlastníkov hnutelných kultúrnych pamiatok v sakrálnych objektoch rovnako platia všetky usmernenia vo veci práv a povinností vlastníka, obnovy, reštaurovania, premiestnenia, prevodu vlastníctva a oznamovacej povinnosti, ktoré sú uvedené v predchádzajúcej časti tejto príručky.

Ďalšie usmernenia

EVIDENCIA

Hnutelné kultúrne pamiatky sú centrálnne evidované v PÚ SR v Ústrednom zozname pamiatkového fondu. V prvom rade je nevyhnutné, aby vlastníkom poznal zverený cirkevný mobiliár. Na tento účel je nevyhnutné **protokolárne a preukazne pre-**

brať pri zmene správcu hnutelnej vlastníctvo s pamiatkovými hodnotami.

Pri orientácii, ktoré predmety patria do tejto skupiny, je najlepšou pomôckou materiál, ktorý bol odovzdaný v rokoch 1993 až 1995 proti podpisu každému správcovi sakrálneho objektu vtedajším Pamiatkovým ústavom (tzv. Celoplošná fotodokumentácia, realizovaná pamiatkarmi v spolupráci s policajným zborom). Ďalší exemplár tohto materiálu sa nachádza na príslušnom KPÚ. Materiál obsahuje identifikačné listy nielen všetkých hnutelných kultúrnych pamiatok a ich súčastí nachádzajúcich sa v objekte, ale tiež hodnotných predmetov, ktoré nie sú zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, a teda nie sú kultúrnymi pamiatkami v zmysle zákona. Každý identifikačný list obsahuje fotografiu predmetu a základné identifikačné údaje.

Tieto identifikačné listy by sa mali nachádzať na každej farnosti. Pokiaľ nie sú k dispozícii (terajší správca ich neprevzal, nenašiel alebo ich nemá k dispozícii z iného dôvodu), ale aj z dôvodu aktualizácie informácií, môže si vlastník (správca) údaje o hnutelných kultúrnych pamiatkach, ktoré sú v jeho správe, vyžiadať v Pamiatkovom úrade SR (Odbor štátneho informačného systému), ktorý vydáva výpisy z Ústredného zoznamu pamiatkového fondu.

V záujme skvalitňovania odbornej evidencie je vlastník povinný predložiť hnutelnú kultúrnu pamiatku na výskumné účely alebo dokumentačné účely (pamiatkový zákon § 12, ods. 1 d), § 28 ods. 2 d), ktoré realizujú v zásade pracovníci PÚ SR alebo KPÚ.

Dôležité upozornenie: Osoby, ktoré plnia úlohy na úseku ochrany pamiatkového fondu, sú povinné preukázať sa služobným preukazom (pamiatkový zákon § 12, ods. 2 a), ak ide o zamestnancov PÚ SR, KPÚ, Ministerstva kultúry SR alebo Pamiatkovej inšpekcie Ministerstva kultúry SR. Pokiaľ ide o iné spolupracujúce osoby, musia sa preukázať občianskym preukazom a písomným poverením na vykonanie výskumnej alebo dokumentačnej úlohy od orgánu, ktorý ich touto úlohou poveril, t. j. PÚ SR, príslušného KPÚ alebo Ministerstva kultúry SR.

Skalica, Rotunda sv. Juraja

ODCUDZENIE

Je potrebné zaistiť dostatočné **technické zabezpečenie** jednotlivých objektov, v ktorých sa kultúrne pamiatky a veci múzejnej a galerijnej hodnoty nachádzajú. Vhodné je konzultovať tieto kroky s odborníkom na danú problematiku z Policajného zboru SR.

Vo vlastnom záujme je vhodná aj **priebežná kontrola** zvereného fondu kultúrnych pamiatok.

Vlámanie do objektu a odcudzenie kultúrnej pamiatky alebo aj inej hodnotnej hnutelnosti je nevyhnutné okamžite po jeho zistení nahlásiť na príslušnom pracovisku policajného zboru a spísať zápisnicu, pričom je užitočné použiť na identifikáciu odcudzenej pamiatky jej identifikačný list zo spomínanej Celoplošnej fotodokumentácie. Odcudzenie je nutné bezodkladne oznámiť aj príslušnému KPÚ (pamiatkový zákon, § 28, ods. 3 a).

Spišská Sobota, detail dverného kovania

OHROZENIE, POŠKODENIE

Každé ohrozenie, poškodenie alebo zničenie kultúrnej pamiatky je vlastník povinný bezodkladne **oznámiť KPÚ** (pamiatkový zákon, § 28, ods. 3, pís. a). V prípade ohrozenia (napr. pri požiari, hrozbe zaplavenia objektu) je vlastník oprávnený **premiestniť** kultúrnu pamiatku **okamžite bez povolenia KPÚ** (pamiatkový zákon, § 24, ods. 2), takéto premiestnenie však musí následne oznámiť KPÚ.

V prípade mimoriadnych situácií (mienené sú situácie podľa § 3 zákona o civilnej ochrane obyvateľstva) je vlastník povinný zabezpečiť hnutelné kultúrne pamiatky v režime osobitnej ochrany v zmysle krízových plánov v spolupráci s príslušnými útvarmi civilnej ochrany. V prípade potreby je povinný zveriť tieto pamiatky do úschovy a umožniť ich uloženie na vopred určenom mieste (§ 28 ods. 2 písm. g/ pamiatkového zákona).

VÝVOZ

Kultúrnu pamiatku alebo jej súčasť nie je možné trvalo vyviezť z územia Slovenskej republiky.

Možný je iba jej **dočasný vývoz** na základe povolenia Ministerstva kultúry SR po predchádzajúcom vyjadrení krajského pamiatkového úradu, najdlhšie na tri roky (najčastejšie ide o dôvod reštaurovania alebo vystavovania). Ministerstvo môže vydanie povolenia viazať na určité podmienky (napr. poisťná zmluva).

Žiadosť o dočasný vývoz kultúrnej pamiatky predkladá žiadateľ na predpísanom tlačive (tlačivo je možné získať na stránke ministerstva kultúry <http://www.culture.gov.sk/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatok/formulre> alebo priamo na ministerstve, prípadne ho môže vlastníkovi poskytnúť príslušný KPÚ).

Vlastník je povinný vrátenie kultúrnej pamiatky na územie SR bezodkladne oznámiť krajskému pamiatkovému úradu, ktorý do 30 dní od oznámenia overí zho-

du vrátenej kultúrnej pamiatky alebo jej časti s vyvezenou pamiatkou a posúdi jej celkový stav (pamiatkový zákon, § 25, ods. 1-6).

Veci kultúrnej hodnoty (t. j. predmety, ktoré nie sú vyhlásené za kultúrnu pamiatku a nie sú ani evidovaným zbierkovým predmetom ani knižničným či archívnym dokumentom, ale sú charakterizované kultúrno-historickými hodnotami) možno trvalo vyviezť do zahraničia iba so súhlasom Ministerstva kultúry SR po predchádzajúcom vyjadrení poradného orgánu ministra kultúry SR (Komisia na ochranu súčastí kultúrneho dedičstva, na ktoré sa vzťahuje osobitný právny režim k zahraničiu).

Vlastník, resp. ním splnomocnená osoba žiadajúca o vývoz takejto veci, podáva žiadosť na Ministerstvo kultúry SR, a to najneskôr 30 dní pred uskutočnením vývozu. Žiadosť sa podáva na predpísanom tlačive (tlačivo je možné získať na stránke ministerstva kultúry <http://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedicstvo-/muzea-a-galerie/formulare-ee.html> alebo priamo na ministerstve). Súčasťou žiadosti je znalecký posudok o hodnote vyváženého predmetu.

Všetky náležitosti vývozu predmetov kultúrnej hodnoty upravuje **zákon č. 207/2009** v znení **zákona 38/2014** o podmienkach vývozu predmetu kultúrnej hodnoty.

Ochtiná, ev.a.v. kostol, detail oltára

PRÁVA VLASTNÍKOV

Vlastník kultúrnej pamiatky má možnosť požiadať obec a Ministerstvo kultúry SR, prípadne iný štátny či samosprávny orgán o finančný príspevok alebo o poskytnutie štátnej pomoci na zachovanie pamiatkovej hodnoty kultúrnej pamiatky – ak ide o ochranu hnutelných kultúrnych pamiatok, ide väčšinou o príspevok na reštaurovanie, ale napríklad aj na elektronický zabezpečovací systém.

Vlastník má právo požiadať krajský pamiatkový úrad o bezplatné poskytnutie odbornej a metodickej pomoci vo veciach ochrany kultúrnej pamiatky.

Vlastník má právo aj na primeranú náhradu preukázateľnej ujmy, ktorá mu vznikne aplikáciou pamiatkového zákona, alebo rozhodnutím podľa tohto zákona (pamiatkový zákon § 28, ods.1).

Kontakty na riadiace odborné zložky Pamiatkového úradu

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky

Cesta na Červený most č. 6
814 06 Bratislava
Tel: +421 2/20 464 111 spoj.
Fax: +421 2/20 464 100
centrálny e-mail: podatelna@pamiatky.gov.sk

generálna riaditeľka PÚ SR:

PhDr. Katarína Kosová
Tel: +421 2/20 464 105 sekr. GR
e-mail: sekretariat.pusr@pamiatky.gov.sk

Úsek výkonu štátnej správy a odborných činností

vedúci úseku: Mgr. Slavomír Katkin
Tel: +421 2/20 464 302
e-mail: slavomir.katkin@pamiatky.gov.sk

Odbor národných kultúrnych pamiatok a pamiatkových území

vedúca odboru: Ing. arch. Ľubica Pinčíková
Tel: +421 2/20 464 322
e-mail: eva.sevcikova@pamiatky.gov.sk

Odbor štátneho informačného systému

vedúci odboru: Mgr. Peter Škulavík
Tel: +421 2/20 464 369
e-mail: peter.skulavik@pamiatky.gov.sk

Odbor preskúvania výkonu štátnej správy

vedúca odboru: Ing. arch. Lýdia Kubeková
Tel: +421 2/20 464 351
e-mail: lydia.kubekova@pamiatky.gov.sk

Odbor archeológie

vedúca odboru: Mgr. Peter Bisták
Tel: +421 2/20 464 338
e-mail: renata.glaser-opitzova@pamiatky.gov.sk

Odbor archívu

vedúca odboru: Mgr. Martina Orosová
Tel: +421 2/20 464 384
e-mail: martina.orosova@pamiatky.gov.sk

Oddelenie digitalizácie a grafickej dokumentácie

vedúca oddelenia: Mgr. Ivica Kravjanská
e-mail: ivica.kravjanska@pamiatky.gov.sk
Tel: +421 2/20 464 307

Oddelenie chemicko-technologické

vedúca oddelenia: Ing. Jana Želinská
Tel: 02/20464404
mobil: +421915 787 986
e-mail: jana.zelinska@pamiatky.gov.sk

Odbor preventívnej údržby pamiatok

vedúci odboru: Mgr. Branislav Rezník
Tel. + 421 2/20 464 334
e-mail: branislav.reznik@pamiatky.gov.sk

Necpaly, r.k. kostol sv. Ladislava,
zvon

Adresár krajských pamiatkových úradov

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica

Lazovná 8, 975 65 Banská Bystrica
tel.: +421 48/24 55 111;
fax: +421 48/24 55 855
e-mail: podatelna.bb@pamiatky.gov.sk,
riaditeľka: Ing. arch. Zuzana Klasová
mobil: 0903/757 755

Pracovisko Banská Štiavnica

Dolná ružová 7, 969 01 Banská Štiavnica
tel.: +421 45/24 51 111
fax.: +421 45/24 51 855
e-mail: podatelna.bs@pamiatky.gov.sk
vedúca: Ing. Anna Faturová

Pracovisko Lučenec

Nám. republiky 26, 984 01 Lučenec
tel.: +421 47/24 61 126
fax.: + 421 47/24 61 855
e-mail: podatelna.lc@pamiatky.gov.sk
vedúca: Ing. arch. Silvia Pavlová

Krajský pamiatkový úrad Bratislava

Leškova 17, 811 04 Bratislava
tel.: +421 2/204 89 111
fax: 02/20 489 855
e-mail: podatelna.ba@pamiatky.gov.sk
riaditeľ: PhDr. Peter Jurkovič
mobil: 0903/727 705

Krajský pamiatkový úrad Košice

Hlavná 25, 040 01 Košice
tel.: +421 55/24 55 111
fax: +421 55/24 55 855
e-mail: podatelna.ke@pamiatky.gov.sk
riaditeľka: Ing. Kristína Markušová
mobil: 0903/256 704

Pracovisko Rožňava

Betliarska 6, 048 01 Rožňava
tel.: +421 58/24 51 111
fax.: +421 58/24 51 855
e-mail: podatelna.rv@pamiatky.gov.sk
vedúca: Ing. arch. Eva Šmelková

Pracovisko Spišská Nová Ves

so sídlom v Levoči

Nám. Majstra Pavla 41, 054 01 Levoča
tel.: +421 53/24 52 127
fax.: +421 53/24 52 855
e-mail: podatelna.sn@pamiatky.gov.sk
vedúci: Mgr. Tomáš Zdravecký

Krajský pamiatkový úrad Nitra

Nám. Jána Pavla II. 8, 949 01 Nitra
tel.: +421 37/24 51 111
fax.: +421 37/24 51 855
e-mail: podatelna.nr@pamiatky.gov.sk
riaditeľka: Ing. Anna Valeková
mobil: 0903/256 702

Pracovisko Topoľčany

Kukučínova 30, 955 01 Topoľčany
tel.: +421 38/24 51 122
fax.: +421 38/24 51 855
e-mail: podatelna.to@pamiatky.gov.sk
vedúca: Ing. arch. Eva Gažiová

Kancelária v Komárne

Hradná 2, 945 01 Komárno
tel.: +421 35/24 52 121
fax: +421 35/24 52 855
e-mail: podatelna.kn@pamiatky.gov.sk
vedúci: Mgr. Imrich Tóth

Krajský pamiatkový úrad Prešov

Hlavná 115, 080 01 Prešov
tel.: +421 51/24 52 812
fax: +421 51/24 52 855
e-mail: podatelna.po@pamiatky.gov.sk
riaditeľka: Ing. Eva Semanová
mobil: 0903 /966 372

Pracovisko Levoča

Nám. Majstra Pavla 41, 054 01 Levoča
tel.: +421 53/24 52 111
fax.: +421 53/24 52 855
e-mail: podatelna.le@pamiatky.gov.sk
vedúci: JUDr. Mgr. Gabriel Lukáč

Pracovisko Poprad

Sobotské nám. 1735/16,
058 01 Poprad-Spišská Sobota
tel.: +421 52/24 51 111
fax.: +421 52/24 51 855
e-mail: podatelna.pp@pamiatky.gov.sk
vedúca: Ing. arch. Iveta Bujnová

Krajský pamiatkový úrad Trenčín

K dolnej stanici 7282/20A, 911 01 Trenčín
tel.: +421 32/24 51 111
fax.: +421 32/24 51 855
e-mail: podatelna.tn@pamiatky.gov.sk
riaditeľka: PhDr. Eva Gazdíková
mobil: 0903/460 095

Pracovisko Prievidza

Ul. J. Červeňa 34, 971 73 Prievidza
tel.: +421 46/24 51 111
fax.: +421 46/24 51 855
e-mail: podatelna.pd@pamiatky.gov.sk
vedúca: Ing. Mária Dvončová

Krajský pamiatkový úrad Trnava

Cukrová 1, 917 01 Trnava
tel.: +421 33/24 52 111
fax :+421 33/24 52 855
e-mail: podatelna.tt@pamiatky.gov.sk
riaditeľka: Ing. arch. Gabriela Kvetanová
mobil: 0903/256 701

Krajský pamiatkový úrad Žilina

Mariánske nám. 19, 010 01 Žilina
tel.: +421 41/24 52 111
fax.: +421 41/24 52 855
e-mail: podatelna.za@pamiatky.gov.sk
riaditeľ: Ing. Miloš Dudáš, CSc.
mobil: 0903/256 703

Pracovisko Martin

S. H. Vajanského 1, 036 01 Martin
tel.: +421 43/24 52 111
fax.: +421 43/24 52 855
e-mail: podatelna.mt@pamiatky.gov.sk
vedúci: Ing. arch. Karol Ďurian, PhD.

Pracovisko Ružomberok

Š. N. Hýroša 1, 034 01 Ružomberok
tel.: +421 44/24 52 111
fax.: +421 44/24 52 855
e-mail: podatelna.rk@pamiatky.gov.sk
vedúca: PhDr. Zuzana Liptayová

Oblasťné reštaurátorské ateliéry Bratislava

Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava
tel.: +421 2/204 64 417
tel.: +421 2/204 64 418
e-mail: ora.ba@pamiatky.gov.sk,
zuzana.tahy@pamiatky.gov.sk
vedúca: Mgr. Zuzana Benčeková
mobil: 0903/440 252

Oblasťný reštaurátorský ateliér Levoča

Nová 55, 054 01 Levoča
tel.: 053/4512 819
tel.: 053/4512 243
tel.: 053/4514 484
e-mail: ora.levoča@pamiatky.gov.sk
vedúci: Ing. Ivan Tkáč
mobil: 0903/603 731

Turčianske Jaseno, Kostol svätej
Margity Antiochijskej, svorník

Vydal Pamiatkový úrad SR, Bratislava 2017
Text spracovali zamestnanci PÚ SR
Fotografie: Archív PÚ SR
Grafická úprava: B. Porubská, J. Garaiová
Tlač: Ultra Print, s. r. o., Bratislava

ISBN 978-80-89175-71-0

ISBN 978-80-89175-71-0